DOMSTOLENS DOM (Femte Afdeling)
29. juni 1994 *

I sag C-60/93,

angående en anmodning, som Nederlandenes Hoge Raad i medfør af EØF-traktatens artikel 177 har indgivet til Domstolen for i den for nævnte ret verserende sag,

R. L. Aldewereld

mod

Staatssecretaris van Financiën,

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af Rådets forordning (EØF) nr. 1408/71 af 14. juni 1971 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere, selvstændige erhvervsdrivende og deres familiemedlemmer, der flytter inden for Fællesskabet, som affattet ved Rådets forordning (EØF) nr. 2001/83 af 2. juni 1983 (EFT L 230, s. 6),

har

DOMSTOLEN (Femte Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, J. C. Moitinho de Almeida (refererende dommer), og dommerne R. Joliet, G. C. Rodríguez Iglesias, F. Grévisse og M. Zuleeg,

* Processprog: nederlandsk.

generaladvokat: C. O. Lenz
justitssekretær: ekspeditionssekretær H. A. Rühl,

efter at der er indgivet skriftlige indlæg af:

— sagsøgeren i hovedsagen ved skattekonsulent G. Meier

— den nederlandske regering ved juridisk konsulent i Udenrigsministeriet, A. Bos, som befuldmægtiget

— Den Italienske Republik ved professor Luigi Ferrari Bravo, chef for Udenrigsministeriets servizio del contenzioso diplomatico, som befuldmægtiget, bistået af avvocato dello Stato Pier Giorgio Ferri

— Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved M. Patakia og M. B. Drijber, Kommissionens Juridiske Tjeneste, som befuldmægtigede,

på grundlag af retsmøderapporten,

efter at der i retsmødet den 27. januar 1994 er afgivet mundtlige indlæg af den nederlandske regering ved J. W. de Zwaan, som befuldmægtiget, og af Kommissionen,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 10. februar 1994,

afsagt følgende

Dom

1 Ved dom af 3. marts 1993, indgået til Domstolen den 10. marts s.å., har Nederlandenes Hoge Raad i medfør af EØF-traktatens artikel 177 forelagt et præjudicielt

spørgsmål vedrørende fortolkningen af Rådets forordning (EØF) nr. 1408/71 af 14. juni 1971 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere, selvstændige erhvervsdrivende og deres familiemedlemmer, der flytter inden for Fællesskabet, som affattet ved Rådets forordning (EØF) nr. 2001/83 af 2. juni 1983 (EFT L 230, s. 6).

2 Dette spørgsmål er blevet rejst under en tvist mellem R. L. Aldewereld og Staatssecretaris van Financiën vedrørende betaling af sociale sikringsbidrag for 1986.

3 Aldewereld er nederlandsk statsborger og boede i Nederlandene, da han blev ansat i en virksomhed med hjemsted i Tyskland, som straks udsendte ham til Thailand, hvor han arbejdede i 1986.

4 Det fremgår af forelæggelsesdommen, at Aldewereld på grund af denne beskæftigelse var forpligtet til i Tyskland til at betale bidrag under den sociale sikringsgren, der vedrørte ydelser ved sygdom, arbejdsløshed, alderdom og ulykker, og at hans arbejdstager direkte indeholdt de tilsvarende bidrag i den løn, der blev udbetalt i 1986.

5 For 1986 afkrævede de nederlandske myndigheder ham som bosiddende i Nederlandene obligatoriske bidrag i henhold til nederlandsk lovgivning om sociale forsikringer, som ikke kræver, at vedkommende udøver erhvervsvirksomhed i dette land.

6 Gerechtshof, Arnhem (Nederlandene), for hvilken Aldewereld anlagde sag, fastslog, at forordningens artikel 13, stk. 1, og artikel 13, stk. 2, litra a), indebærer, at vedkommende skal være omfattet af bopælslandets lovgivning frem for lovgivningen i det land, hvor arbejdsgiveren har hjemsted.

7 Aldewereld indgav kassationsanke mod denne afgørelse til Nederlandenes Hoge Raad, som for det første fandt det tvivlsomt, om forordning nr. 1408/71 kan give en løsning i et tilfælde som det ovenfor beskrevne, idet forordningens artikel 13-17 kun omfatter situationen for arbejdstagere, der har beskæftigelse på en medlemsstats område eller om bord på et skib, der fører en medlemsstats flag. Såfremt dette spørgsmål skal besvares bekræftende, er Hoge Raad i tvivl om, hvorvidt det, som underinstansen har fastslået, følger af forordningens artikel 13, stk. 1, og artikel 13, stk. 2, litra a), at vedkommende skal være omfattet af bopælslandets lovgivning.

8 I betragtning af denne tvivl besluttede Nederlandenes Hoge Raad at udsætte sagen og at forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»Er de til fællesskabsretten hørende regler, som har til formål at virkeliggøre arbejdskraftens frie bevægelighed inden for Fællesskabet, navnlig reglerne om bestemmelse af, hvilken lovgivning der skal anvendes, i afsnit II i Rådets forordning (EØF) nr. 1408/71 af 14. juni 1971 til hinder for, at en arbejdstager, der bor på en medlemsstats område, og som ansat i en virksomhed med hjemsted i en anden medlemsstat udelukkende har beskæftigelse uden for Fællesskabets område, på grundlag af hvilken han bliver pålagt at betale sociale sikringsbidrag i henhold til lovgivningen i denne anden stat, pålægges at betale sociale sikringsbidrag i henhold til den sociale lovgivning i bopælsstaten?«

9 Artikel 13, stk. 1, i forordning nr. 1408/71 er affattet således:

»1. Med forbehold af artikel 14c er de personer, der er omfattet af denne forordning, alene undergivet lovgivningen i én medlemsstat. Spørgsmålet om hvilken lovgivning, der skal anvendes, afgøres efter bestemmelserne i dette afsnit.«

10 For så vidt som det står fast, at en person, der befinder sig i Aldewereld's situation, er omfattet af forordningens personelle anvendelsesområde som defineret i artikel 2, finder særreglen i artikel 13, stk. 1, i princippet anvendelse, og den nationale lovgivning, der skal anvendes, bestemmes i overensstemmelse med bestemmelserne i forordningens afsnit II.

11 Imidlertid omhandler ingen af bestemmelserne i dette afsnit direkte situationen for en arbejdstager, der som Aldewereld er blevet ansat af en virksomhed i Fællesskabet, men ikke har beskæftigelse på Fællesskabets område.

12 Den nederlandske regering har anført, at den omstændighed, at forordningen ikke indeholder en lovkonfliktregel, som udtrykkeligt angår den foreliggende situation, ikke er en lakune, men skyldes, at en sådan situation ikke er dækket af traktatens artikel 48-51. Følgelig er fællesskabsretten ikke til hinder for, at en person som Aldewereld pålægges en dobbelt forpligtelse til at betale bidrag for samme periode.

13 Denne opfattelse kan ikke lægges til grund.

14 Det fremgår af Domstolens praksis (jf. navnlig dom af 12.7.1984, sag 237/83, Prodest, Sml. s. 3153, præmis 6), at den blotte omstændighed, at en arbejdstagers virksomhed udøves uden for Fællesskabets område, ikke er tilstrækkelig til at udelukke, at fællesskabsreglerne om arbejdskraftens frie bevægelighed finder anvendelse, såfremt arbejdsforholdet dog har en tilstrækkelig snæver forbindelse med Fællesskabets område. I et tilfælde som det foreliggende består denne forbindelse i den omstændighed, at fællesskabsarbejdstageren er blevet ansat i en virksomhed i en anden medlemsstat og derfor er blevet tilsluttet denne stats sociale sikringsordning.

15 Den lovgivning, der skal anvendes, skal derfor bestemmes under hensyn til bestemmelserne i forordningens afsnit II samt disse bestemmelsers formål.

16 I denne forbindelse har Kommissionen fremført, at det på fællesskabsrettens nuværende udviklingstrin vil være rimeligt og passende at overlade det til en arbejdstager som Aldewereld at vælge, hvilken lovgivning der skal anvendes, fordi forordningens afsnit II i en sådan situation hverken giver lovgivningen i arbejdstagerens bopælsland eller lovgivningen i det land, hvor virksomheden har hjemsted, fortrin.

17 Denne opfattelse kan ikke lægges til grund.

18 Den eneste bestemmelse i forordningens afsnit II, som giver arbejdstageren en valgmulighed, nemlig artikel 16, gælder for »tjenestgørende personale ved diplomatiske missioner og konsulater« samt for »De Europæiske Fællesskabers hjælpepersonale«. Disse arbejdstagere befinder sig imidlertid i en særlig situation, som ikke kan sammenlignes med den her omhandlede arbejdstagers situation.

---

19 Når der er tale om tjenestgørende personale ved diplomatiske missioner og konsulater, giver valgretten den udsendende medlemsstat mulighed for at undgå vanskeligheder ved at hverve personale blandt sine egne statsborgere, som ville følge af anvendelsen af beskæftigelsesmedlemsstatens lovgivning i tilfælde, hvor lovgivningen om social sikring i hjemstaten ville være gunstigere for dem. De samme betragtninger forklarer den valgret, der er indrømmet De Europæiske Fællesskabers hjælpepersonale.

20 Ud over disse særlige tilfælde fremgår det objektivt af bestemmelserne i forordningens afsnit II, hvilken lovgivning der skal anvendes, på grundlag af de tilknytningsmomenter, som den pågældende situation har til medlemsstaternes lovgivning.

21 I en situation som den, der foreligger i hovedsagen, er de eneste tilknytningsmomenter til en medlemsstats lovgivning dels arbejdstagerens bopæl, dels det sted, hvor hans arbejdsgiver har hjemsted. Det er følgelig blandt disse momenter, at det kriterium skal vælges, som giver mulighed for at bestemme, hvilken lovgivning der skal anvendes på den foreliggende situation.

22 Som den italienske regering med rette har fremført, fremgår det af forordningens opbygning, at anvendelsen af lovgivningen i arbejdstagerens bopælsmedlemsstat er en supplerende regel, som kun får betydning i det tilfælde, hvor denne lovgivning har en tilknytning til arbejdsforholdet. Når arbejdstageren således ikke bor på en af de medlemsstaters område, hvor han er beskæftiget, er det normalt den for arbejdsgiverens hjemsted eller bopæl gældende lovgivning, som finder anvendelse.

23 Ifølge forordningens artikel 14, nr. 2, litra b), er en person — med undtagelse af det kørende, sejlende eller flyvende personnel i en virksomhed, som foretager international befordring af passagerer eller gods — der normalt har lønnet beskæftigelse på to eller flere medlemsstaters område, omfattet

» i) af lovgivningen i den medlemsstat, på hvis område den pågældende er bosat, såfremt han udfører en del af sit arbejde på dette område, eller såfremt han er beskæftiget i flere virksomheder eller hos flere arbejdsgivere, der har deres hjemsted eller bopæl på forskellige medlemsstaters område

ii) af lovgivningen i den medlemsstat, på hvis område den virksomhed eller arbejdsgiver, som beskæftiger den pågældende, har sit hjemsted eller sin bopæl, såfremt han ikke er bosat i en af de medlemsstater, hvor han udfører sit arbejde.«

24 I et tilfælde som det i hovedsagen foreliggende kan arbejdstagerens bopælsmedlemsstats lovgivning ikke anvendes, da denne lovgivning ikke har nogen tilknytning til arbejdsforholdet, i modsætning til lovgivningen i den stat, hvor arbejdsgiveren har hjemsted, som følgelig skal anvendes.

25 Det følger af de foregående betragtninger, at i mangel af en bestemmelse, som udtrykkeligt omfatter det tilfælde, hvor en person befinder sig i Aldewereld's situation, er en sådan person i overensstemmelse med forordningens opbygning omfattet af lovgivningen i den medlemsstat, hvor arbejdsgiveren har hjemsted.

26 Det præjudicielle spørgsmål må derfor besvares med, at de til fællesskabsretten hørende regler, som har til formål at virkeliggøre arbejdskraftens frie bevægelighed inden for Fællesskabet, navnlig reglerne om bestemmelse af, hvilken lovgivning der skal anvendes, i afsnit II i forordning nr. 1408/71, er til hinder for, at en arbejdstager, der bor på en medlemsstats område, og som ansat i en virksomhed med hjemsted i en anden medlemsstat udelukkende har beskæftigelse uden for Fællesskabets område, på grundlag af hvilken han bliver pålagt at betale sociale sikringsbidrag i henhold til denne anden stat, pålægges at betale sociale sikringsbidrag i henhold til den sociale lovgivning i bopælsstaten.

Sagens omkostninger

27 De udgifter, der er afholdt af den nederlandske og den italienske regering samt af Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber, som har afgivet indlæg for Dom-

stolen, kan ikke erstattes. Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN (Femte Afdeling)

vedrørende det spørgsmål, der er forelagt af Nederlandenes Hoge Raad ved dom af 3. marts 1993, for ret:

De til fællesskabsretten hørende regler, som har til formål at virkeliggøre arbejdskraftens frie bevægelighed inden for Fællesskabet, navnlig reglerne om bestemmelse af, hvilken lovgivning der skal anvendes, i afsnit II i Rådets forordning (EØF) nr. 1408/71 af 14. juni 1971 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere, selvstændige erhvervsdrivende og deres familiemedlemmer, der flytter inden for Fællesskabet, som affattet ved Rådets forordning (EØF) nr. 2001/83 af 2. juni 1983, er til hinder for, at en arbejdstager, der bor på en medlemsstats område, og som ansat i en virksomhed med hjemsted i en anden medlemsstat udelukkende har beskæftigelse uden for Fællesskabets område, på grundlag af hvilken han bliver pålagt at betale sociale sikringsbidrag i henhold til lovgivningen i denne anden stat, pålægges at betale sociale sikringsbidrag i henhold til den sociale lovgivning i bopælsstaten.

Moitinho de Almedia Joliet Rodríguez Iglesias

Grévisse Zuleeg

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 29. juni 1994.

R. Grass

Justitssekretær

J. C. Moitinho de Almeida

Formand for Femte Afdeling